Зібралася кумпанія до корчми.

— Погулять нам, Господи, поможи:

То писарі, то малярі,

То ковалі, то слюсарі,

То дзвонарі, музики,

То мельники й чумаки.

А що ще робити чесним людям довгими зимовими вечорами, коли в господарстві все давно пороблено, сіяти-орати вже не треба, воли собі сіном ремиґають, а височенні вози-мажі гарно змащені дьогтем і поставлені у клуні дожидатися тепла і нової дороги. Це жіноцтву роботи і взимку вистачає: і напрясти, і корову подоїти, і в ополонці шмаття випрати, і борщ з квасолею та затертим салом зварити, та щоб укипів добре, та сметани туди, та ще й скоринку житнього хліба часником натерти… От де розкіш, от де смакота! Їв якось я панську страву — ні тобі квасолі, ні тобі бурячків, та й м’яса катма — сама вода та капуста кисла, щі називається. Тим-то ті пани такі худі та нещасні, та ще й хусточкою носи витирають — геть у всіх нежить, бо часнику не їдять!

Так от, поки жінки там пораються, то чоловіки у корчмі думають, як далі жити. А корчма у нас у селі вдатна, дарма що стріха протікає — але ж тільки в дощ. На стінах намальовані картинки про козака Мамая, та про лебедів, та ще про дівчину з відром коло криниці, а далі то я вже й не згадаю. Такої корчми не те що в Сорокотягах чи Охматові, ба навіть у Києві немає. За Петербург не скажу — мабуть, для цариці таку й збудували, та все одно такого корчмаря, як наш жид Лейба і у цариці немає.

А Лейба у нас — ото вже хитрий як лис, ото вже спритний, ото вже вдатний до комерції. Сам був худенький і гнучкий, хвартушок у нього був синій, штанці чорні, ярмулка біленька, а борода і пейси довгі, чорні та кучеряві. Сім’ю Лейба мав велику — дружину Сару та шістьох кучерявих хлопчиків, любив їх дуже. Жив Лейба щасливо і в достатку. Село наше було велике, багате, чумацьке, грошенята водилися, та ще й Ромоданівський шлях поруч — от і корчма завжди була повнісінька. А що чумаки все роблять справно і звикли діло доводити до кінця, то й гуляли у корчмі до кінця — аж поки всі гроші пропивали, та ще й кожухи та чоботи жидові залишалися. Це ж про таких співають: "Несу таляра золотого викупить коня вороного".

Та на Лейбу ніхто зла не тримав, бо годував він смачно, а його горілка була добра та міцна. і коли, бувало, жінка плачучи тягла свого чоловіка з корчми додому і все допитувалась:

— І чого ж ти, гироде, ту горілку п'єш?!

То чумак відповідав:

— П'ю — бо рідка. Була б тверда — то я б її гриз!

І так Лейба усе багатів і грошики складав, аж тут цариця видала указ про монопольку — щоб ніхто своєю горілкою не торгував, а тільки царською монополькою. Тут у Лейби комерція не пішла, бо з’їдять хлопці на копійку, а вип’ють на карбованець. А карбованець уже не Лейбі, а цариці йде. Ото вже цариця з нашої корчми і забагатіла, — був я у Петербурзі, то бачив, які вона палаци за нашу горілку набудувала.

Поторгував так Лейба, поторгував — і бачить, що діла не буде, нема гешефту: треба нищечком торгувати своєю горілочкою. Але, як на те, унадився засідатель до корчми із перевірками. День через день у наше село їде, та зразу ж до корчми горілку нюхати — чи Лейба монополькою торгує, чи свою виставляє.

Як спіймає Лейбу, то штраф накладає, та ще й наїсться від пуза і з собою прихопить. Ото Лейба тільки почує дзвіночок на дузі засідательської брички — зараз кидається свою горілку ховати, та ще й Сару гукне, бо як не встигне — біда. А у засідателя ніс довгий, — все одно знаходить.

Зовсім не стало Лейбі життя за тим гемонським засідателем. Але ж казав я, що й у цариці такого корчмаря, як наш жид Лейба, немає — таки вигадав він штуку, щоб грошенят заробляти і засідателю не платити. Придумав він лотерею — оголосив, що хто вип’є око горілки (це, хто не знає, велика гранчаста пляшка, трошки менша за літр), з’їсть цілу хлібину, а потім закусить нечищеним оселедцем, та ще й на додачу зжує добрий жмут сіна — той за все це нічого не платить. Але все те — і горілку, і хліб, і оселедець, і сіно — треба з’їсти без помочі рук! А хто щось не доїсть, чи не доп’є, чи рукою притримає — той платить Лейбі втричі більше.

І почалися у нашій корчмі змагання!

Що вже дядьки пробували на дурничку в жида виграти! Але — зась! Хто горілку вип’є, то не зможе з’їсти, хто хліб з’їсть, а решту покине, хто рукою мацне притримати — усі Лейбі гроші віддавали.

Уже і з сусідніх сіл чоловіки про те довідалися — приходили свого пияцького щастя спробувати, та всі корчмареві хитрому втричі платили.

Хто тільки не пробував — усі програвали. Сидять чумаки та й журяться: невже серед нас немає молодця, щоб у жида виграв? А той тільки сміється та карбованці рахує.

Аж якось Іван Гиба — чоловік великий і дужий, що Лейбі програв кожуха і новісіньку сорочку, згадав, що на хуторі за Дерижполем живе такий собі Пудик. Як там його насправді звали, ніхто і не пам’ятав. А Пудиком назвали, бо, кажуть, міг він за одним разом пуд з’їсти. До

корчми не ходив, бо жінка не пускала, — колись він п’яний з корчми вертав, та заснув на межі, а ноги вклав на межовий камінь. Якраз ішов циган із Сорокотяг у Конелу, та бачить, що добрі чоботи, та давай стягати.

А Пудик ще й приказує:

— Добре, жінко, давай роззувай чоловіка, бо щось я втомився, у корчмі п’ючи.

Так відтоді Пудик до корчми не показувався.

Розказав Гиба про Пудика, і вирішили чумаки по нього сходити і в корчму привести, бо більш нема кому в корчмаря виграти. Пішли Іван Гиба, та Семен Сорока, та дядько Тимухтей, взяли Пудика за чемери — і як був він у сорочці і штанях, так до корчми і притягли городами, щоб жінка не побачила.

Стоїть Пудик, низенький, товстенький, сорочка дьогтем вимазана, щоб воші не кусали, а Лейба сміється з нього і на стіл виставляє горілку, хліб, нечищеного оселедця і великий жмут сіна.

— Ну гляди, — каже, — як з’їси все, то я навіть червінця тобі дам, та ще й дядькам кожухи поверну. А не з’їси — то твої воли заберу, бо ти вже останній, хто тут не був, і взяти у вас уже нічого.

Пудик наче і не хотів на те приставати, та хлопці змусили. Взяв Пудик зубами пляшку, ліг на шинквас і давай цмулити. А як випив — допався до хліба: спочатку четвертинку, потім третинку, потім півхлібини, а там уже і цілий ум’яв.

Лейбі лячно стало — де це бачено: їсть, як за себе кидає?! Тут уже і Сара з дітьми виглядає: що це за біда — так і програти недовго!

А Пудик уже оселедцем по столі возить — тільки луску випльовує! Лейба бачить, що горе йому, та давай Пудика клясти-проклинати, щоб роботу його тяжку перебити:

— І куди ти його пхаєш, як у мішок?! Що ти його жереш, як свиня? Куди воно тобі дівається? Хіба можна, щоб людина так глитала?!

Уже і Сара з дітьми Пудика клянуть на чім світ стоїть:

— А щоб ти вдавився, дурний мужик! А щоб тебе підняло, перекрутило та об землю гепнуло!

Пудик не слухає та оселедець дотереблює. Уже і хвостика вжував! Лишилося ще сіно. Тут Лейба трошки заспокоївся, бо де це бачено, щоб людина сухе сіно жувала, та ще й такий великий жмут?

А Пудик дістає з кишені кремінь і кресало — як викреше вогню, як підпалить те сіно! Спалахнуло воно, вмить попелом стало — Пудик тоді його гарненько зі столу язиком злизав!

Лейба з досади і каже Пудику:

— Щоб тобі від тої їжі та черево луснуло!

А Пудик і відповідає:

— Черево не дерево — далі сорочки не піде!

Перехитрував-таки Пудик корчмаря, довелося Лейбі віддавати одежу дядькам, а Пудику — червінця.

Коли б ми так до роботи, як до їжі та гулянки, то багатших за нас не було б на цілому світі! А горілці — цур та пек.

Як їв — то впрів, а як робив — то змерз!